

ความคิดพื้นฐานของกฎหมายเครื่องหมายการค้า*

ปรีญา คีตุง

ผู้พิพากษาประจำกระทรวง

บทความนี้จะขอสถาถึงลักษณะโดยทั่วไปของกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้าและวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับเครื่องหมายการค้า ตลอดจนกฎหมายภายในและกฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องในเรื่องนี้ ทั้งในทางหลักวิชาและทางปฏิบัติด้วย

ความหมายของคำว่า "เครื่องหมายการค้า"

ความหมายโดยทั่วไป

เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า "เครื่องหมายการค้า" เป็นเครื่องหมายซึ่งใช้กับสินค้าเพื่อแสดงให้เห็นว่าสินค้าของผู้ประกอบการค้ารายหนึ่ง ผิดแผกแตกต่างกับสินค้าของผู้ประกอบการค้ารายอื่น

คำว่า "สินค้า" หมายถึงสิ่งของใด ๆ ที่ทำขึ้นเพื่อขายและมีลักษณะบ่งเฉพาะ เพื่อให้ผู้ซื้อสามารถเลือกได้ การเลือกสินค้านั้นทำได้ง่ายขึ้น หากสินค้านั้นมีเครื่องหมายการค้าติดไว้ เพราะผู้ซื้อสามารถแยกแยะเลือกซื้อสินค้าที่ต้องการได้ โดยดูจากเครื่องหมายการค้าที่ติดไว้ นั้น เครื่องหมายการค้าจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับสินค้าประเภทเครื่องอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ยกตัวอย่างเช่น สินค้าทุกชนิดที่มีความจำเป็นต่อชีวิตประจำวัน ในครัวเรือน เป็นต้น

*ถอดความจากคำบรรยายของ Mr. Ludwig Baumer ผู้อำนวยการฝ่ายทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม ขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก ในหัวข้อ "Basic Notions of Trademark Law" ในการสัมมนาว่ากันระหว่างองค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก กับกอร์เวเซีย ณ กรุงเทพมหานคร พ.ศ. ๒๕๑๖

ความคิดพื้นฐานของกฎหมายเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้าเป็นส่วนหนึ่งของทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม

เครื่องหมายการค้าต่าง ๆ ถือเป็นทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมอย่างหนึ่ง สำหรับสิ่งอื่น ๆ ที่ถือเป็นทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมเช่นกันได้แก่ สิ่งประดิษฐ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรม ชื่อในทางการค้า เครื่องหมายบ่งบอกแหล่งทางภูมิศาสตร์ และการป้องกันการแข่งขันอันไม่เป็นธรรม

ลักษณะสำคัญโดยทั่วไปของสิทธิในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมทุกชนิดมักเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ขั้นต้นที่มีอยู่จริง เช่น สิ่งประดิษฐ์ หรือการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรม หรือเครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะ อย่างเช่น เครื่องหมายการค้า ชื่อในทางการค้า และเครื่องหมายบ่งบอกแหล่งทางภูมิศาสตร์ เป็นต้น และการคุ้มครองความคิดสร้างสรรค์และเครื่องหมายอันมีลักษณะบ่งเฉพาะดังกล่าวได้รับการปกป้องให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นด้วยการป้องกันการแข่งขันอันไม่เป็นธรรม ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างเครื่องหมายการค้ากับทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ จะได้อธิบายเพิ่มเติมต่อไป

เครื่องหมายกิจการบริการ

เครื่องหมายที่ใกล้เคียงกับเครื่องหมายการค้าอย่างมากก็คือ เครื่องหมายกิจการบริการ เครื่องหมายนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อแสดงให้เห็นว่ากิจการบริการของสถานบริการแห่งหนึ่ง แตกต่างจากกิจการบริการของสถานบริการแห่งอื่น ๆ

คำว่า “กิจการบริการ” หมายความว่า กิจการบริการดังต่อไปนี้คือ กิจการบริการให้เช่ารถ กิจการจัดการท่องเที่ยว การให้บริการรับประกันภัย กิจการรับซ่อมแซมสิ่งของทุกชนิด และบริการซักรีดเสื้อผ้า เนื่องจากในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมากิจการบริการต่าง ๆ เหล่านี้ มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจเพิ่มขึ้น เครื่องหมายกิจการบริการจึงเริ่มทวีความสำคัญมากขึ้นทุกที

โดยพื้นฐานแล้วเครื่องหมายการค้ากับเครื่องหมายกิจการบริการนั้นไม่มีอะไรแตกต่างกัน เพราะเครื่องหมายทั้งสองดังกล่าวต่างก็ทำหน้าที่เหมือนกัน ฉะนั้นเมื่อพูดถึงเครื่องหมายการค้าก็จะหมายความรวมถึงเครื่องหมายกิจการบริการด้วย เว้นแต่จะได้ชี้ชัดให้เห็นเป็นอย่างอื่นเท่านั้น

คู่มือ

เครื่องหมายร่วมค้าและเครื่องหมายรับรองคุณภาพ

(Collective Marks and Certification Marks)

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้า ยังมีเครื่องหมายอีกสองชนิดที่จะต้องคำนึงถึงคือ เครื่องหมายร่วมค้า และ เครื่องหมายรับรองคุณภาพ

เครื่องหมายร่วมค้า โดยปกติจะเป็นเครื่องหมายของกลุ่มสมาคมธุรกิจการค้า และเฉพาะผู้ที่สมาชิกของกลุ่มสมาคมธุรกิจการค้าเท่านั้นที่จะใช้เครื่องหมายดังกล่าวได้ เครื่องหมายร่วมค้านี้ใช้กับสินค้าของกลุ่มสมาคมธุรกิจการค้าเพื่อแสดงให้เห็นถึงลักษณะเด่นเฉพาะของสินค้านั้น เช่นชี้ให้เห็นถึงมาตรฐานคุณภาพที่แน่นอนของสินค้า เป็นต้น

ส่วนเครื่องหมายรับรองคุณภาพ ก็มีจุดมุ่งหมายของการใช้เช่นเดียวกับกับเครื่องหมายร่วมค้า แต่การใช้เครื่องหมายดังกล่าวโดยปกติไม่จำกัดอยู่เฉพาะผู้ที่สมาชิกของกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งของสมาคมธุรกิจการค้าเท่านั้น เครื่องหมายนี้ผู้ประกอบการค้าใดจะนำไปใช้ได้ แต่ทั้งนี้ต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้สำหรับการใช้เครื่องหมายรับรองคุณภาพด้วย

วัตถุประสงค์ของการใช้เครื่องหมายการค้า

โดยทั่วไป อาจกล่าวได้ว่าเครื่องหมายการค้าทำหน้าที่แตกต่างกัน แต่เกี่ยวข้องกันอยู่ ๔ ประการ คือ

๑. ทำหน้าที่ชี้ให้เห็นว่าสินค้าหรือบริการของกิจการค้ารายหนึ่งผิดกับสินค้าหรือบริการของกิจการค้ารายอื่น

หน้าที่ประการแรกนี้ ช่วยให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าหรือเลือกใช้บริการได้อย่างใดอย่างหนึ่งตามที่ต้องการได้โดยง่าย และเครื่องหมายการค้ายังช่วยให้ผู้บริโภคสามารถบอกซื้อสินค้าหรือบริการที่ได้ทราบมาหรือที่ได้มีการโฆษณาแล้วด้วย

ด้วยเหตุที่ว่าเครื่องหมายการค้าทำหน้าที่ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างกันของสินค้าดังกล่าว ฉะนั้น เครื่องหมายที่จะถือเป็นเครื่องหมายการค้าได้ จึงต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะเท่านั้น และวัตถุประสงค์หลักของการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าก็เพื่อให้เป็นที่แน่ใจว่า จะมีการใช้แต่เฉพาะเครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อขจัดความสับสนในระหว่างเครื่องหมายการค้าด้วยกัน

ความตีความของกฎหมายเครื่องหมายการค้า

การใช้เครื่องหมายการค้าเพื่อแยกแยะความแตกต่างนี้ใช้เฉพาะกับสินค้าหรือบริการชนิดประเภทเดียวกันหรือที่มีลักษณะคล้ายคลึงกันเท่านั้น ส่วนในกรณีที่สินค้าหรือบริการซึ่งโดยสภาพของสินค้าหรือวัตถุประสงค์ของการให้บริการ เป็นสินค้าหรือบริการคนละชนิดคนละประเภทกันก็ย่อมเห็นได้ชัดว่าสินค้าหรือบริการนั้นแตกต่างกันโดยสภาพหรือวัตถุประสงค์ในตัวเองอยู่แล้ว

๒. ทำหน้าที่ชี้ให้เห็นถึงชื่อเฉพาะของกิจการค้า ซึ่งเป็นผู้เสนอสินค้าหรือบริการในตลาด

หน้าที่ประการที่สองนี้ เครื่องหมายการค้ามิได้ทำหน้าที่ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของตัวสินค้าหรือบริการอย่างเช่นที่กล่าวข้างต้น แต่ทำหน้าที่บ่งบอกถึงลักษณะเฉพาะของสินค้าหรือบริการในส่วนที่เกี่ยวข้องกับกิจการค้าแห่งใดแห่งหนึ่งโดยเฉพาะ กล่าวคือ กิจการค้าที่สินค้าหรือบริการนั้นถือกำเนิดเกิดขึ้นมานั้นเอง ฉะนั้นเครื่องหมายการค้าจึงมิได้เป็นเครื่องหมายที่ชี้ว่าสินค้าหรือบริการประเภทหนึ่งผิดแผกแตกต่างจากสินค้าหรือบริการอีกประเภทหนึ่ง แต่กลับเป็นเครื่องหมายที่ชี้ว่า แหล่งที่มาของสินค้าหรือบริการประเภทเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันนั้นเป็นแหล่งที่มาที่แตกต่างกัน กล่าวคือ มีกิจการค้าหลายแห่งเสนอขายสินค้าหรือบริการดังกล่าวนั่นเอง

หน้าที่ในข้อนี้มีความสำคัญอยู่ในความหมายของขอบเขตการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้า การทดสอบที่แน่นอนจนถึงขอบเขตดังกล่าว ก็ดูได้จากว่าเมื่อมีเครื่องหมายการค้าที่เหมือนกันหรือคล้ายคลึงกันมาเกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันแล้วผู้บริโภคโดยเฉลี่ยจะเชื่อหรือไม่ว่าสินค้าหรือบริการเหล่านั้นมีแหล่งกำเนิดมาจากกิจการค้าแห่งหนึ่งและเป็นแห่งเดียวกัน

๓. ทำหน้าที่ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพ โดยเฉพาะของสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้า

หน้าที่ประการที่สามนี้ไม่เป็นที่ยอมรับเสมอไป ทั้งนี้เพราะความจริงแล้ว หน้าที่ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพของเครื่องหมายการค้านี้ยังเป็นปัญหาที่ได้เถียงกันมากที่สุดปัญหาหนึ่งในกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า

เหตุผลของฝ่ายที่เห็นว่าเครื่องหมายการค้ามีหน้าที่ชี้ให้เห็นถึงคุณภาพ โดยเฉพาะของสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้า นั้น อาจกล่าวโดยสรุปได้ดังต่อไปนี้

คุณภาพ

เครื่องหมายการค้าอันหนึ่ง มักไม่ได้ใช้เฉพาะกับกิจการค้าใดกิจการค้าหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากเจ้าของเครื่องหมายการค้าอาจอนุญาตให้กิจการค้าอื่นใช้เครื่องหมายการค้าของตนอีกก็ได้ ฉะนั้นผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าของผู้อื่นจึงจำต้องคำนึงถึงมาตรฐานคุณภาพสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าด้วย นอกจากนี้ผู้ประกอบการค้ามักใช้เครื่องหมายการค้ากับสินค้า ซึ่งได้มาจากแหล่งผลิตหลายแห่ง ด้วยเหตุนี้แม้ว่าสินค้าเหล่านั้นจะได้มาจากแหล่งผลิตแห่งเดียวกัน แต่ก็ควรอย่างยิ่งที่จะต้องกำหนดให้สินค้าเหล่านั้นมีคุณลักษณะโดยทั่วไป และมีมาตรฐานคุณภาพเช่นเดียวกันกับสินค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าด้วย เจ้าของเครื่องหมายการค้าจึงต้องรับประกันว่าสินค้าที่จะใช้เครื่องหมายการค้าของตนได้จะต้องเป็นสินค้าที่มีมาตรฐานและคุณภาพตามที่กำหนดไว้เท่านั้น ในกรณีเช่นนี้เจ้าของเครื่องหมายการค้าจึงไม่ใช่ผู้รับผิดชอบในการผลิตสินค้า แต่กลับเป็นผู้รับผิดชอบในการเลือกสินค้าให้ตรงกับมาตรฐานและคุณภาพตามที่กำหนดไว้ ข้อความจริงที่สนับสนุนในเรื่องนี้ก็คือ แม้ในกรณีที่เจ้าของเครื่องหมายการค้าเป็นผู้ผลิตสินค้าชนิดใดชนิดหนึ่ง กรรมวิธีการผลิตชิ้นส่วนประกอบต่าง ๆ ของสินค้านั้น เจ้าของเครื่องหมายการค้าก็มักจะมีได้เป็นผู้คิดประดิษฐ์ขึ้นเอง หากแต่เป็นเพียงผู้เลือกกรรมวิธีนั้นเท่านั้น ยกตัวอย่างเช่น การผลิตรถยนต์ภายใต้เครื่องหมายการค้าอันหนึ่ง อาจมีชิ้นส่วนประกอบของรถยนต์เป็นจำนวนมากที่เจ้าของเครื่องหมายการค้ามิได้เป็นผู้ประดิษฐ์ขึ้นเลยเป็นต้น ฉะนั้นจึงนับได้ว่าเจ้าของเครื่องหมายการค้าเป็นผู้กำหนดมาตรฐานคุณภาพสินค้าด้วยการเลือกชิ้นส่วนประกอบต่าง ๆ ของสินค้านั้นเอง

สำหรับเหตุผลของฝ่ายที่ไม่เห็นว่าการค้าทำหน้าที่รับประกันคุณภาพของสินค้าด้วยนั้น อาจพอสรุปได้ดังนี้

หากการรับประกันคุณภาพของสินค้าจะต้องมีอยู่เสมอแล้ว เจ้าของเครื่องหมายการค้าก็ต้องมีหน้าที่ที่จะต้องรักษาคุณภาพของสินค้าให้เหมือนเดิมคงเดิมคงวอยู่ตลอดไป ซึ่งจะเห็นได้ว่าในทางปฏิบัติคงเป็นไปไม่ได้ เพราะสินค้านั้นอาจเปลี่ยนแปลงได้เสมอ แต่เครื่องหมายการค้าจะคงเดิม ยกตัวอย่างเช่น ผู้ผลิตรถยนต์จะไม่เปลี่ยนเครื่องหมายการค้าที่จะใช้กับรถยนต์รุ่นใหม่ที่เกิดออกมา แต่เห็นได้ชัดว่ารถยนต์รุ่นใหม่ย่อมต้องมีอะไรแตกต่างไปจากรถยนต์รุ่นเก่าเป็นแน่ และก็เป็นการยากที่จะบอกได้ว่ารุ่นใหม่นั้นดีหรือเลวกว่าเดิม ทั้งนี้ เนื่องมาจากมีเหตุผลหลายประการที่ทำให้แต่ละคนมีความเห็นที่

ความคิดพื้นฐานของกฎหมายเครื่องหมายการค้า

แตกต่างกัน นอกจากนี้การที่มีการพัฒนาทางเทคโนโลยี ข้อกำหนดตามบทบัญญัติของกฎหมายที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น บทบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับเรื่องของการปลอมก๊อช หรือ การอนุรักษ์สิ่งแวดลอม การที่รสนิยมของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป และสภาพการณ์ของตลาดที่เปลี่ยนแปลงไป ส่วนแต่ทำให้เจ้าของเครื่องหมายการค้าจำต้องเปลี่ยนแปลงปรับปรุงรูปแบบของสินค้าทั้งสิ้น

สำหรับปัญหาว่าเครื่องหมายการค้ายังคงมีหน้าที่รับประกันคุณภาพของสินค้า ในกรณีที่มีการอนุญาตให้ผู้อื่นใช้เครื่องหมายการค้าอยู่หรือไม่นั้น ข้อนี้คงตอบได้ว่าโดยทั่วไปแล้วเป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้ได้รับอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าของผู้อื่นยังคงต้องทำให้สินค้านั้นมีคุณภาพตามมาตรฐานที่เจ้าของเครื่องหมายการค้ากำหนดไว้

ประเด็นที่ได้เถียงกันเกิดขึ้นจากปัญหาที่ว่าเจ้าของเครื่องหมายการค้ามีสิทธิที่จะเปลี่ยนแปลงคุณภาพของสินค้าหรือไม่ และหากเจ้าของเครื่องหมายการค้าทำเช่นนั้น จะเกิดผลอย่างไรกับเครื่องหมายการค้านั้น ในขณะที่มีผู้เสนอแนวทางแก้ปัญหาในการอภิปรายหลายความเห็น แต่ก็ยังไม่ได้แนวทางแก้ไขอย่างใดอย่างหนึ่งที่เป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไป

๔. ทำหน้าที่ส่งเสริมการตลาดและการขาย

หน้าที่ประการที่สี่นี้ เป็นหน้าที่ประการสุดท้ายของเครื่องหมายการค้า กล่าวคือ มีหน้าที่ส่งเสริมการตลาดและการขายสินค้า รวมทั้งกิจการตลาดของการให้บริการด้วย

หน้าที่ประการนี้นับวันแต่จะทวีความสำคัญมากขึ้นทุกที เครื่องหมายการค้าไม่เพียงแต่จะทำหน้าที่สามประการดังกล่าวข้างต้นเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่กระตุ้นการขายสินค้าให้ดีขึ้นด้วย ฉะนั้นจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการเลือกสรรเครื่องหมายการค้ากันอย่างพิถีพิถัน ทั้งนี้ก็เพื่อให้ทำหน้าที่ดังกล่าวได้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์แบบ เครื่องหมายการค้าจะต้องมีลักษณะเตะตาผู้บริโภค มีลักษณะสร้างให้เกิดความน่าสนใจและคลบันดาลผู้บริโภคให้เกิดความมั่นใจในเครื่องหมายการค้า นั้น ด้วยเหตุนี้บางทีจึงมีผู้เรียกหน้าที่ประการนี้ของเครื่องหมายการค้าว่า “หน้าที่เรียกร้องความสนใจ” (appeal function)

อย่างไรก็ตาม เครื่องหมายการค้าที่เน้นถึงหน้าที่เรียกร้องความสนใจนี้มากจนเกินไป ก็อาจเสี่ยงต่อการทำให้ผู้บริโภคเกิดความเข้าใจผิดได้ ฉะนั้น ในการเลือกสรรเครื่องหมายการค้า จึงต้องระลึกระสมว่าเครื่องหมายการค้าที่ทำให้ผู้บริโภคหลงผิดได้

คุณภาพ

นั้น จะไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมาย

ความสำคัญทางเศรษฐกิจของเครื่องหมายการค้า

เครื่องหมายการค้าเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งของกิจการค้า

เครื่องหมายการค้าที่เลือกสรรอย่างดีแล้ว ถือเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่งของกิจการค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้น เพราะเครื่องหมายการค้าสามารถสร้างฐานะทางการตลาดของกิจการค้านั้นขึ้นมาได้ แต่อย่างไรก็ดีเครื่องหมายการค้าจะมีค่ามีราคาขึ้นมาได้จริง ๆ ก็ต่อเมื่อกิจการค้านั้นได้ใช้เครื่องหมายการค้าแล้วเท่านั้น ยิ่งใช้เครื่องหมายการค้าเป็นเวลานานเท่าใด และใช้ให้แพร่หลายมากขึ้นเท่าใด มูลค่าราคาของเครื่องหมายการค้านั้นก็สูงตามขึ้นไปเท่านั้น หลังจากที่ได้อาศัยเครื่องหมายการค้ามาเป็นเวลานานและเป็นที่แพร่หลายแล้ว เครื่องหมายการค้านั้นก็จะมีกิตติศัพท์ หรือมีชื่อเสียงในการค้าอันเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับการตลาดและการขายสินค้า หรือกิจการบริการภายใต้เครื่องหมายการค้า

สำหรับกิจการค้าบางแห่ง เครื่องหมายการค้าถือเป็นทรัพย์สินที่มีมูลค่าราคาสูงกว่าตัวเครื่องจักรโรงงานที่ผลิตสินค้าเสียอีก ยกตัวอย่างเช่น ในการผลิตยาสีฟัน สิ่งอำนวยความสะดวกในการผลิตเมื่อเทียบการผลิตสินค้าอื่นแล้วจะเห็นได้ว่าอาจสร้างขึ้นมาได้โดยง่าย แต่การค้าขายยาสีฟันในปัจจุบันจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการค้าที่เรียกร้องความสนใจจากผู้บริโภค ฉะนั้นเครื่องหมายการค้าที่ใช้กับยาสีฟัน จึงจำหน่ายในประเทศต่าง ๆ มาเป็นเวลานานแล้ว ย่อมเป็นทรัพย์สินที่มีค่ามีความหมายอย่างยิ่งลักษณะเช่นนี้มีในสินค้าประเภทอื่นด้วย เช่น น้ำหอม นาฬิกา วิทยุทรานซิสเตอร์ เป็นต้น

สินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้า

ขอบเขตของการใช้เครื่องหมายการค้ากับสินค้าและบริการเป็นไปอย่างกว้างขวางมาก เครื่องหมายการค้าสามารถใช้กับสินค้าอุปโภคบริโภคได้ทุกชนิด ไม่เฉพาะสินค้าเครื่องอุปโภคบริโภคที่ใช้ในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสินค้าที่ต้องมีการตกแต่งก่อนด้วย เช่น เครื่องเรือน เครื่องใช้ต่าง ๆ ในครัวเรือน รถยนต์ วิทยุและโทรทัศน์ จักรยาน จักรยานยนต์ และรถยนต์ เป็นต้น สำหรับบริการต่าง ๆ นั้น ได้กล่าวมาแล้วว่าในช่วง ๒-๓ ปีที่ผ่านมา กิจการบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้าได้เพิ่มจำนวนและเพิ่มความสำคัญขึ้นอย่างมาก ขอบเขตของการให้บริการในขณะนี้ไม่จำกัด

ความคิดพื้นฐานของกฎหมายเครื่องหมายการค้า

อยู่เฉพาะการให้บริการตามปกติประเพณีที่เกยทำกันมาอย่างเช่นการให้บริการทำความสะอาด ซักล้าง และการรับซ่อมแซมเท่านั้น แต่ยังคงครอบคลุมไปถึงการให้บริการสมัยใหม่ด้วย อาทิเช่น การให้บริการรถเช่า การให้บริการจัดการท่องเที่ยว การให้บริการจัดการงาน การประกันภัย และกิจการของธนาคาร เป็นต้น

สถิติเครื่องหมายการค้า

ความสำคัญทางเศรษฐกิจของเครื่องหมายการค้าจะเห็นได้ชัดจากสถิติเครื่องหมายการค้า องค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลกได้ตีพิมพ์ออกมาทุกปี โดยได้ข้อมูลมาจากสำนักงานทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมแห่งชาติของแต่ละประเทศ

สถิติเหล่านี้ โดยเฉพาะในประเทศที่ให้การสนับสนุนทางด้านอุตสาหกรรม แสดงให้เห็นว่า ค่าของจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าใหม่ที่ยื่นต่อสำนักงานทรัพย์สินทางอุตสาหกรรม จะมีจำนวนนับเป็นพัน ๆ รายในทุก ๆ ปี และเมื่อรวมเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนทั้งหมดในบางประเทศในกลุ่มประเทศเหล่านี้แล้ว จะมีจำนวนสูงถึงหลายแสนรายทีเดียว

ยกตัวอย่างเช่น ในปี ค.ศ. ๑๙๘๐ สำนักงานสิทธิบัตรของประเทศญี่ปุ่นได้รับคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประมาณ ๑๒๗,๐๐๐ ราย และเมื่อรวมเครื่องหมายการค้าจดทะเบียนทั้งหมดที่ยังมีผลใช้ได้อยู่ในประเทศญี่ปุ่นเมื่อสิ้นปี ค.ศ. ๑๙๘๐ แล้วปรากฏว่ามีจำนวนถึงประมาณ ๘๓๕,๐๐๐ เครื่องหมาย ส่วนในประเทศสหรัฐอเมริกาในปีเดียวกันมีผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประมาณ ๔๗,๐๐๐ ราย และมีเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วทั้งหมด ๔๗๓,๐๐๐ เครื่องหมาย เหตุที่ทำให้จำนวนเครื่องหมายการค้าในประเทศสหรัฐอเมริกานี้น้อยกว่าในประเทศญี่ปุ่น อาจมีอยู่ ๒ เหตุด้วยกัน ประการแรก สิทธิในเครื่องหมายการค้าในประเทศสหรัฐอเมริกาไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนเสมอไป ฉะนั้น จึงมีเครื่องหมายการค้าจำนวนหนึ่งซึ่งไม่ได้ขอจดทะเบียนคือสำนักงานสิทธิบัตรและเครื่องหมายการค้าแห่งสหรัฐอเมริกา ประการที่สอง ระบบเครื่องหมายการค้าปัจจุบันในประเทศญี่ปุ่นจำกัดขอบเขตในการยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าอยู่เฉพาะสินค้าจำพวกหนึ่ง ตามที่กำหนดไว้ในรายการจำพวกสินค้าที่จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้ระหว่างประเทศเท่านั้น แต่ในขณะที่ประเทศอื่น ๆ ส่วนใหญ่ ซึ่งรวมทั้งสหรัฐอเมริกาคด้วย อนุญาตให้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในสินค้า

คุณภาพ

หรือบริการได้หลายจำพวก ฉะนั้น ประเทศญี่ปุ่นและประเทศอื่นที่ใช้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าได้จำพวกเดียว เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นแล้ว จึงมีจำนวนผู้ยื่นคำจดทะเบียนและจำนวนเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนมากกว่า

จะขอกกล่าวเพิ่มเติมอีกเพียงสองประเทศ โดยจะไม่ขอกกล่าวถึงรายละเอียดของสถิติดังกล่าวซึ่งมีคุณค่าในการศึกษามากไปกว่านี้ สองประเทศที่จะกล่าวถึงนี้มีสถิติตัวเลขที่น่าสนใจมาก กล่าวคือ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีและประเทศสิงคโปร์

ในปี ค.ศ. ๑๙๘๐ ประเทศสาธารณรัฐเกาหลีมีผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าประมาณ ๑๓,๐๐๐ ราย และเมื่อสิ้นปีดังกล่าวมีเครื่องหมายการค้าได้รับการจดทะเบียนในจำนวนทั้งหมดประมาณ ๘๐,๐๐๐ เครื่องหมาย ส่วนประเทศสิงคโปร์มีผู้ยื่นคำขอจดทะเบียนถึงประมาณ ๕,๐๐๐ ราย และเมื่อสิ้นปีของปีเดียวกันมีเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนแล้วทั้งหมดประมาณ ๕๘,๐๐๐ เครื่องหมาย

เมื่อพิจารณาถึงขนาดของประเทศทั้งสองแล้ว สถิติดังกล่าวคงบอกได้อยู่ในตัวเองแล้วว่าสภาพการค้าของประเทศทั้งสองเป็นอย่างไร

เครื่องหมายการค้าเมื่อเปรียบเทียบกับทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมประเภทอื่น เพื่อที่จะให้เกิดความเข้าใจในกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้าดีขึ้น จึงจำเป็นต้องเปรียบเทียบเครื่องหมายการค้ากับทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมประเภทอื่นด้วย ทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมประเภทอื่น ได้แก่ สิ่งประดิษฐ์ การออกแบบผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรม ชื่อในทางการค้า เครื่องหมายบ่งบอกแหล่งทางภูมิศาสตร์ และการป้องกันการแข่งขันอันไม่เป็นธรรม

นอกจากนี้ยังอาจเปรียบเทียบเครื่องหมายการค้ากับการคุ้มครองลิขสิทธิ์ กล่าวคือการคุ้มครองงานวรรณกรรมและศิลปกรรมได้ด้วย ซึ่งจะเป็นการเปรียบเทียบที่ครอบคลุมถึงทรัพย์สินทางปัญญาทั้งหมด แม้วัตถุประสงค์ของการบรรยายนี้ จะจำกัดอยู่เฉพาะการเปรียบเทียบเครื่องหมายการค้ากับทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมประเภทอื่น ๆ เท่านั้น

เครื่องหมายการค้ากับสิ่งประดิษฐ์

เครื่องหมายการค้ากับสิ่งประดิษฐ์ ย่อมแตกต่างกัน แต่ทั้งสองสิ่งก็มีลักษณะโดยทั่วไปเหมือนกัน

ทั้งเครื่องหมายการค้าและสิ่งประดิษฐ์เป็นสิ่งที่เกิดจากการสร้างขึ้นด้วย

ความคิดพื้นฐานของกฎหมายเครื่องหมายการค้า

ความคิดของมนุษย์ และก่อให้เกิดเป็นทรัพย์สินทางปัญญาขึ้น หรือกล่าวโดยเฉพาะก็คือทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมนั่นเอง เครื่องหมายการค้าและสิ่งประดิษฐ์ทั้งสองอย่างอาจทำขึ้นเป็นวัตถุมีรูปร่างได้โดยไม่จำกัดจำนวน ทั้งจะทำซ้ำขึ้นเมื่อใดและที่ไหนในโลกก็ได้ หลักที่ว่าให้ทำซ้ำได้นี้ถือเป็นลักษณะเฉพาะของทรัพย์สินทางปัญญาทุกประเภท

เมื่อพิจารณาถึงข้อแตกต่างระหว่างเครื่องหมายการค้ากับสิ่งประดิษฐ์แล้ว จะเห็นได้ว่าสองสิ่งนี้มีวัตถุประสงค์คนละอย่าง เครื่องหมายการค้ามีวัตถุประสงค์เพื่อให้เห็นถึงความคิดค้นของสินค้าของผู้ประกอบการค้าต่างราย และใช้เฉพาะในทางการค้าเสมือนเป็นเครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะสำหรับสินค้าหรือบริการที่ใช้เครื่องหมายการค้านั้น ส่วนสิ่งประดิษฐ์เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการคิดค้นทางวิชาการ ทั้งนี้เพื่อใช้ประโยชน์ในการผลิตทางอุตสาหกรรม

ข้อแตกต่างอีกประการหนึ่งก็คือ เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองโดยไม่มีอายุจำกัด แต่สิ่งประดิษฐ์นั้นจะได้รับความคุ้มครองอย่างมีอายุจำกัดภายในช่วงระยะเวลาใดเวลาหนึ่งเท่านั้น ทั้งนี้ก็เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้อื่นที่สนใจเกี่ยวกับการประดิษฐ์คิดค้นได้ใช้ประโยชน์จากสิ่งประดิษฐ์ดังกล่าวได้อย่างอิสระ ภายหลังจากระยะเวลาการให้ความคุ้มครองสิทธิบัตรในสิ่งประดิษฐ์นั้นได้สิ้นสุดลงแล้ว

เครื่องหมายการค้ากับการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรม

เมื่อกล่าวถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรม ในที่นี้ก็ต้องกล่าวถึงสิ่งประดิษฐ์ด้วยเพราะเกี่ยวข้องกัน สิ่งประดิษฐ์นั้นแตกต่างจากการออกแบบผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมตรงที่สิ่งประดิษฐ์เป็นผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการคิดค้นทางวิชาการ ส่วนการออกแบบผลิตภัณฑ์เป็นการสร้างสรรค์ทางสุนทรียภาพ

นอกจากนั้น การออกแบบผลิตภัณฑ์ทางอุตสาหกรรมยังอาจนำมาใช้เป็นเครื่องหมายการค้าก็ได้ ซึ่งกรณีเช่นนี้จะมีผลทางกฎหมายหรือไม่ จะได้อีกกล่าวต่อไป

เครื่องหมายการค้าและชื่อในทางการค้า

เครื่องหมายการค้าและชื่อในทางการค้ามีส่วนเกี่ยวข้องใกล้ชิดกันอย่างมาก ทั้งสองสิ่งนี้เป็นเครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะเหมือนกัน ทั้งยังได้รับความคุ้มครองโดยไม่มีอายุจำกัดเช่นเดียวกันด้วย

อย่างไรก็ตามในขณะที่เครื่องหมายการค้าแสดงให้เห็นว่าสินค้าหรือบริการ

คุดพาท

ของกิจการค้ารายหนึ่ง ผิดกับสินค้าหรือบริการของกิจการค้ารายอื่น แต่ชื่อในทางการค้ากลับชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของกิจการค้าด้วยตนเอง แม้ว่าทั้งสองสิ่งนี้จะแตกต่างกันด้วยหน้าที่ดังกล่าว แต่ก็มักจะเกิดขึ้นเสมอ ๆ ว่า ชื่อในทางการค้าของกิจการค้าแห่งหนึ่งถูกนำมาใช้เป็นเครื่องหมายการค้าด้วย และชื่อในทางการค้านั้นก็ได้รับความคุ้มครองเสมือนเป็นเครื่องหมายการค้าเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นการนำชื่อเดิมหรือชื่อย่อของชื่อในทางการค้ามาใช้เป็นเครื่องหมายการค้าก็ตาม อาทิเช่น "General Motors", "Ford" เป็นต้น หรือบางครั้งก็มีการนำเอาเครื่องหมายการค้ามารวมไว้ในชื่อในทางการค้าด้วย อย่างเช่น "The Coca - Cola Company" เป็นต้น

เครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายปกป้องแหล่งทางภูมิศาสตร์

เครื่องหมายการค้ากับเครื่องหมายปกป้องแหล่งทางภูมิศาสตร์ก็มีความเกี่ยวข้องกับใกล้เคียงกันเช่นกัน ทั้งสองสิ่งเป็นเครื่องหมายที่มีลักษณะปกป้องและได้รับความคุ้มครองโดยไม่มีอายุจำกัดเหมือนกัน

อย่างไรก็ตามเครื่องหมายทั้งสองดังกล่าวก็มีข้อแตกต่างกันในชั้นมูลฐานอยู่บ้าง กล่าวคือ เครื่องหมายการค้าแสดงให้เห็นว่าสินค้าหรือบริการของกิจการรายหนึ่ง ผิดกับสินค้าหรือบริการของกิจการค้ารายอื่น แต่เครื่องหมายปกป้องแหล่งทางภูมิศาสตร์ชี้ให้เห็นว่าสินค้าหรือบริการที่มาจากดินแดนแถบหนึ่งของโลก ผิดกับสินค้าหรือบริการที่มาจากดินแดนแถบอื่น ๆ ฉะนั้น โดยปกติแล้ว เครื่องหมายปกป้องแหล่งทางภูมิศาสตร์จึงใช้สำหรับกิจการค้าทั้งหลาย ซึ่งดำเนินธุรกิจอยู่ในเขตพื้นที่ซึ่งเครื่องหมายปกป้องแหล่งทางภูมิศาสตร์นั้นเกี่ยวข้องกับอยู่

เครื่องหมายการค้าและการป้องกันการแข่งขันอันไม่เป็นธรรม

เมื่อพูดถึงการป้องกันการแข่งขันอันไม่เป็นธรรม ก็เห็นข้อแตกต่างโดยทั่วไป ระหว่างทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมประเภทนี้กับทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมประเภทอื่นทั้งหมด กล่าวคือ การป้องกันการแข่งขันอันไม่เป็นธรรม มิได้เกี่ยวข้องกับโดยตรงกับสิทธิในทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมโดยเฉพาะ แต่เกี่ยวข้องกับกระทำอันเป็นการขัดต่อทางปฏิบัติโดยสุจริต และเป็นการละเมิดกฎหมายมากกว่า ฉะนั้นการป้องกันการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมจึงเป็นมาตรการอย่างหนึ่งซึ่งช่วยสนับสนุนการคุ้มครองทรัพย์สินทางอุตสาหกรรมให้ได้ผลดียิ่งขึ้น

ความคิดพื้นฐานของกฎหมายเครื่องหมายการค้า

การละเมิดเครื่องหมายการค้า ก็อาจถือว่าเป็นการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมอย่างหนึ่งได้เช่นกัน ทั้งนี้เพราะการกระทำดังกล่าวเป็นการขัดต่อทางปฏิบัติโดยสุจริต กล่าวคือเป็นการใช้เครื่องหมายการค้าโดยปราศจากความยินยอมของเจ้าของเครื่องหมายการค้าก่อน ในบางประเทศได้ให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าที่ยังไม่ได้จดทะเบียนโดยอาศัยหลักว่าด้วยการป้องกันการแข่งขันอันไม่เป็นธรรมนี้

เหตุผลของการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้า

เป็นที่ยอมรับกันทั่วไปว่า ในการวิเคราะห์ถึงเหตุผลในการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้านั้นมีความเห็นของบุคคลสามฝ่ายที่ต้องนำมาพิจารณา กล่าวคือความเห็นของเจ้าของเครื่องหมายการค้า ความเห็นของผู้บริโภค และความเห็นของสาธารณชนโดยทั่วไป

เหตุผลจากความเห็นของเจ้าของเครื่องหมายการค้า

ผู้ประกอบการค้าที่ใช้เครื่องหมายการค้าสำหรับสินค้าหรือบริการของตนถือว่าเป็นผู้มีส่วนได้เสียในการที่จะห้ามกิจการค้าอื่นไม่ให้ใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนหรือคล้ายคลึงกับของตนสำหรับสินค้าหรือบริการชนิดเดียวกันหรือคล้ายคลึงกัน การใช้เครื่องหมายการค้าของผู้อื่นอาจทำให้ผู้บริโภคสับสนใจว่าสินค้าหรือบริการที่วางขายหรือเปิดบริการอยู่โดยกิจการค้าอื่นนั้น เป็นสินค้าหรือบริการของกิจการค้าที่เป็นเจ้าของเครื่องหมายการค้า นั้น ด้วยผลของการที่ผู้บริโภคอาจมีความรู้สึกรับผิดชอบได้เช่นนี้ ย่อมส่งผลให้การดำเนินธุรกิจการค้าของเจ้าของเครื่องหมายการค้าได้รับความเสียหาย

ดังนั้น เจ้าของเครื่องหมายการค้าจึงต้องการให้มีการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าตามกฎหมาย ทั้งนี้ก็เพื่อที่จะป้องกันไม่ให้นักการค้าอื่นนำเครื่องหมายการค้าของตนไปใช้โดยไม่ชอบ

เหตุผลจากความคิดเห็นของผู้บริโภค

ดังได้กล่าวมาแล้วว่า การปล่อยให้มีการใช้เครื่องหมายการค้าของผู้อื่นโดยไม่ชอบย่อมเป็นการเสี่ยงต่อการทำให้ผู้บริโภคเกิดความสับสนได้ และการที่ต้องเสี่ยงต่อการทำให้ผู้บริโภคสับสนนี้เองเป็นเหตุผลที่จะต้องให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้า เนื่องจากเหตุที่ต้องมีการป้องกันมิให้เกิดความสับสนเข้าใจผิด จึงต้องให้เป็นที่น่าพอใจสำหรับส่วนได้เสียของผู้บริโภคว่าจะมีการให้ความคุ้มครองตามกฎหมายในกรณี

คู่มือ

ที่เกิดมีการกระทำอันเป็นการละเมิดเครื่องหมายการค้าขึ้น

เหตุผลจากความคิดเห็นจากสาธารณชนโดยทั่วไป

นอกจากส่วนได้เสียของเจ้าของเครื่องหมายการค้าและผู้บริโภคแล้ว ยังมี ส่วนได้เสียของสาธารณชนโดยทั่วไปที่มีส่วนบังคับให้ต้องมีการคุ้มครองเครื่องหมายการค้าด้วย ในส่วนที่เครื่องหมายการค้าทำหน้าที่เป็นเครื่องหมายที่มีลักษณะเฉพาะ นั้น นับได้ว่าเครื่องหมายการค้ามีบทบาทสำคัญอย่างมากในเศรษฐกิจของแต่ละประเทศ หากมิได้มีการป้องกันการใช้เครื่องหมายการค้าในทางที่เป็นปฏิปักษ์ต่อหน้าที่ดังกล่าว อย่างเพียงพอแล้ว ก็จะเป็นการขัดต่อประโยชน์ของสาธารณชนเป็นอย่างยิ่ง

สองหลักพื้นฐานที่นำมาสู่การคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

ต่อไปจะขอกล่าวโดยย่อเกี่ยวกับปัญหาหลักพื้นฐานของกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า กล่าวคือ หลักพื้นฐานในการให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้า หลักพื้นฐานสองหลักที่จะต้องชี้ให้เห็นความแตกต่างในที่นี้ก็คือ การให้ความคุ้มครองเนื่องจากได้มีการใช้เครื่องหมายการค้าและการให้ความคุ้มครองเนื่องจากได้มีการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้า

การได้มาซึ่งสิทธิในเครื่องหมายการค้าโดยการใช้

ในประเทศที่ใช้ระบบให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าเนื่องจากได้มีการใช้เครื่องหมายนั้น ผู้ใช้เครื่องหมายการค้าอาจได้สิทธิในเครื่องหมายการค้าที่ใช้โดยไม่ต้องไปจดทะเบียน ประเทศที่ใช้ระบบนี้ได้แก่ สหรัฐอเมริกา สหราชอาณาจักรและประเทศอื่น ๆ ที่ใช้ระบบกฎหมายของประเทศสหราชอาณาจักร

เหตุที่ดังกล่าวก่อนในการได้มาซึ่งสิทธิในเครื่องหมายการค้าในข้อนี้ ก็เพราะเห็นว่าหน้าที่ของเครื่องหมายการค้าเป็นสิ่งซึ่งต้องให้ความคุ้มครอง อย่างไรก็ตาม เพียงการใช้เครื่องหมายการค้าเพียงอย่างเดียวก็สามารถจะทำให้เครื่องหมายการค้าได้ทำหน้าที่อย่างครบถ้วนแล้ว หากไม่มีการนำเครื่องหมายการค้ามาใช้ ย่อมเห็นได้ชัดได้ว่าสาธารณชนไม่มีทางที่จะได้รู้จักเครื่องหมายการค้าอันนั้นเลย และความสับสนของผู้บริโภคที่อาจเกิดจากการที่มีกิจการค้าอื่นนำเครื่องหมายการค้าอันนั้นไปใช้ก็ไม่มีทางจะเกิดขึ้นได้เช่นกัน

หลักพื้นฐานข้อนี้ก่อให้เกิดผลหลายประการ ประการสำคัญที่สุดก็คือ เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองโดยไม่จำเป็นต้องจดทะเบียนก่อน

ความคิดพื้นฐานของกฎหมายเครื่องหมายการค้า

อย่างไรก็ตามประเทศที่ใช้หลักพื้นฐานข้อนี้ ก็ยังใช้ระบบการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าพร้อมกันไปด้วย ซึ่งให้ประโยชน์หลายประการเกี่ยวกับการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องความแน่นอนในการบังคับการให้เป็นไปตามกฎหมายและการพิสูจน์ถึงสิทธิในเครื่องหมายการค้า

การได้มาซึ่งสิทธิในเครื่องหมายการค้าโดยการจดทะเบียน

การได้มาซึ่งสิทธิในเครื่องหมายการค้าส่วนใหญ่ในหลายประเทศอาจได้มาเฉพาะการจดทะเบียนเท่านั้น

การตั้งเงื่อนไขในข้อนี้ก็เพื่อให้เกิดความแน่นอนทางกฎหมาย นอกจากนั้นยังอยู่บนพื้นฐานของความเชื่อที่ว่า กิจกรรมค้าแห่งใดแห่งหนึ่งควรมีส่วนได้เสียในการได้มาซึ่งเครื่องหมายการค้าที่จดทะเบียนแล้ว แม้ว่าจะยังไม่ได้มีการเริ่มใช้เครื่องหมายค้านั้นในทันทีก็ตาม การจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจึงช่วยให้ผู้ประกอบการค้าสามารถที่จะวางแผนการตลาดของสินค้าหรือบริการที่จะใช้เครื่องหมายค้านั้นต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการค้ามีความมั่นใจว่าจะมีเวลานานพอ และมีเงินมากพอที่จะใช้ในการแนะนำเครื่องหมายการค้าของตนให้เป็นที่รู้จักในตลาดการค้าได้

นอกจากนั้นในส่วนที่เกี่ยวกับความแน่นอนทางกฎหมาย อาจกล่าวได้ว่าระบบจดทะเบียนนี้ได้เปรียบที่มักไม่มีปัญหายุ่งยาก แต่อย่างไรก็ตามบางครั้งก็อาจเกิดปัญหาข้อกฎหมายขึ้นได้ โดยเฉพาะในกรณีที่มีกิจการค้าแห่งหนึ่งใช้เครื่องหมายการค้าอยู่โดยมิได้นำเครื่องหมายค้านั้นไปขอจดทะเบียน แต่ต่อมามีกิจการค้าอีกแห่งหนึ่งได้รับการจดทะเบียนในเครื่องหมายการค้าอันเดียวกันนั้นจึงเกิดเป็นปัญหาว่ากิจการรายใดมีสิทธิดีกว่า

อย่างไรก็ตาม ประเทศส่วนมากที่กำหนดให้การได้มาซึ่งสิทธิในเครื่องหมายการค้าต้องจดทะเบียนด้วยนั้นยังบังคับไว้อีกว่าให้จดทะเบียนเครื่องหมายการค้าได้ภายหลังจากที่ได้มีการใช้เครื่องหมายค้านั้นมาเป็นระยะเวลาตามที่กำหนดไว้แล้ว ข้อบังคับนี้กำหนดไว้เพื่อป้องกันมิให้เครื่องหมายการค้าซึ่งไม่เคยใช้มาเลยเข้ามารวมกลุ่มอยู่ในเครื่องหมายการค้าที่ได้รับการจดทะเบียนด้วย ส่วนปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้เครื่องหมายการค้าและการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าจะได้กล่าวต่อไป

คู่มือ

เงื่อนไขในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

ต่อไปนี้จะขอกว่าโดยย่อถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า

กล่าวโดยทั่วไปแล้ว ในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้ามีเงื่อนไขอยู่ ๒ ประเภท กล่าวคือ เงื่อนไขเด็ดขาดและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง

เงื่อนไขเด็ดขาด

คำว่า “เงื่อนไขเด็ดขาดในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า” ให้ความหมายรวมถึง เงื่อนไขต่าง ๆ ทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับตัวเครื่องหมายการค้า โดยไม่จำเป็นต้องพิจารณาว่าฐานะของเครื่องหมายการค้านั้นจะเป็นอย่างไรในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเครื่องหมายการค้าและเครื่องหมายที่มีลักษณะบ่งเฉพาะอื่นของกิจการค้ารายอื่น ๆ

เงื่อนไขเด็ดขาดนี้ ยังรวมถึงเงื่อนไขโดยเฉพาะต่อไปนี้อีกด้วย กล่าวคือ เงื่อนไขที่ว่าเครื่องหมายการค้าต้องมีลักษณะบ่งเฉพาะ เงื่อนไขที่ว่าเครื่องหมายการค้าต้องไม่มีลักษณะหลอกลวงและต้องไม่มีลักษณะเป็นการขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้อง

เงื่อนไขที่เกี่ยวข้องในการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้า ส่วนใหญ่แล้วจะเกี่ยวข้องกับกรณีที่เกิดข้อขัดแย้งกับเครื่องหมายการค้าอื่น เครื่องหมายการค้าใดที่ขัดแย้งกับเครื่องหมายการค้าของกิจการค้าอื่นซึ่งได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายอยู่แล้ว ย่อมไม่สมควรที่จะได้รับความคุ้มครองอีก

หลักข้างต้นนี้ใช้บังคับกับกรณีที่เครื่องหมายการค้าใดขัดแย้งกับชื่อทางการค้าหรือเครื่องหมายบ่งบอกแหล่งทางภูมิศาสตร์ที่มีอยู่แล้วด้วย

ขอบเขตของการให้ความคุ้มครอง

ก่อนที่จะจบคำบรรยายในช่วงนี้ จะขอกว่าถึงขอบเขตของการให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าสักเล็กน้อย

ในส่วนนี้มีอยู่ ๕ ลักษณะที่จะต้องกล่าวถึง คือ

๑. ขอบเขตของพื้นที่ที่ให้ความคุ้มครอง

ลักษณะแรกที่จะต้องกล่าวถึงก็คือขอบเขตของพื้นที่ที่ให้ความคุ้มครอง ซึ่ง

ความคิดพื้นฐานของกฎหมายเครื่องหมายการค้า

ต้องแยกพิจารณาเป็น ๒ กรณี กล่าวคือ กรณีที่เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองโดยหลักของการใช้เครื่องหมายการค้า นั้น กับกรณีที่เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองเนื่องจากการจดทะเบียน

เมื่อเครื่องหมายการค้าได้รับการจดทะเบียน ผลของการจดทะเบียนทำให้เครื่องหมายการค้านั้นใช้ได้ในประเทศที่จดทะเบียนหรือในที่ซึ่งเครื่องหมายการค้านั้นได้จดทะเบียน คำว่า “ในที่ซึ่งเครื่องหมายการค้านั้นได้จดทะเบียน” หมายถึง กรณีที่เครื่องหมายการค้าได้รับการจดทะเบียน โดย สำนักงานระหว่างประเทศขององค์การทรัพย์สินทางปัญญาแห่งโลก (The International Bureau of WIPO) หรือ โดย สำนักงานเครื่องหมายการค้าส่วนภูมิภาค เช่น องค์การทรัพย์สินทางปัญญาของแอฟริกา (The African Intellectual Property - OAPI) ซึ่งกรณีในเช่นนี้ การจดทะเบียนจะมีผลใช้ได้หลายประเทศ

ปกติการจดทะเบียนเครื่องหมายการค้าในประเทศหนึ่งจะไม่ได้ได้รับความคุ้มครองในประเทศอื่น ๆ หากประสงค์จะให้เครื่องหมายการค้านั้นได้รับความคุ้มครองในประเทศอื่น ก็ต้องนำเครื่องหมายการค้าไปจดทะเบียนในประเทศนั้นด้วย หรือนำเครื่องหมายการค้านั้นไปใช้ในประเทศที่ให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าโดยไม่ต้องจดทะเบียน (เว้นแต่กรณีการจดทะเบียนระหว่างประเทศหรือการจดทะเบียนส่วนภูมิภาคดังกล่าวแล้วข้างต้น)

การจดทะเบียนจะส่งผลให้เครื่องหมายการค้านั้นใช้ได้ในพื้นที่ตลอดทั้งประเทศที่จดทะเบียน

ในกรณีที่เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองด้วยวิธีเพียงแต่ใช้เครื่องหมายการค้า โดยไม่ต้องนำไปจดทะเบียนนั้น การให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้าจะจำกัดอยู่เฉพาะพื้นที่ส่วนใดส่วนหนึ่งของประเทศที่ได้มีการนำเครื่องหมายการค้าไปใช้เท่านั้น

๒. ระยะเวลาการให้ความคุ้มครอง

ลักษณะที่สองนี้เกี่ยวกับระยะเวลาที่เครื่องหมายการค้าจะได้รับความคุ้มครอง ดังได้เคยกล่าวไว้แล้วว่า การให้ความคุ้มครองแก่เครื่องหมายการค้า นั้นต่างกับการให้ความคุ้มครองแก่สิ่งประดิษฐ์ กล่าวคือ เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองโดยไม่มีระยะเวลาจำกัด

คุณภาพ

ในกรณีที่เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองด้วยการใช้โดยไม่จำเป็นต้องจดทะเบียน ก็ต้องมีการใช้เครื่องหมายการค้านั้นอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการประกันว่าเครื่องหมายการค้านั้นจะได้รับความคุ้มครองต่อไป

ในกรณีที่เครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองเนื่องจากการจดทะเบียน กฎหมายภายในของบางประเทศอาจกำหนดให้ผลของการจดทะเบียนมีอยู่ภายในระยะเวลาที่กำหนดไว้ก็ได้ เช่น ให้มีผลอยู่เป็นเวลา ๑๐ ปี เป็นต้น แต่อาจขอขยายระยะเวลาดังกล่าวออกไปอีกได้โดยไม่จำกัดจำนวนครั้ง เช่น ขยายระยะเวลาได้อีกครั้งละ ๑๐ ปี ซึ่งในกรณีเช่นนี้ ผู้ขอขยายระยะเวลาการใช้เครื่องหมายการค้าต้องชำระค่าธรรมเนียมในการขอขยายระยะเวลาในแต่ละครั้งด้วย

ฉะนั้นจึงสรุปได้ว่า เครื่องหมายการค้าอาจได้รับความคุ้มครองโดยไม่มีการระยะเวลาจำกัดและความจริงก็มีเครื่องหมายการค้าอยู่หลายเครื่องหมายที่ได้รับความคุ้มครองมาเป็นเวลานานแล้ว บางเครื่องหมายการค้าได้รับความคุ้มครองมากกว่า ๑๐๐ ปีแล้วก็มี

๓. เครื่องหมายการค้าที่คล้ายคลึงกัน

ลักษณะที่สามนี้เกี่ยวข้องกับหลักพื้นฐานประการหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า กล่าวคือหลักที่ว่าเครื่องหมายการค้าย่อมได้รับความคุ้มครองไม่เฉพาะการห้ามผู้อื่นไม่ให้ใช้เครื่องหมายการค้าที่เหมือนกันกับของเจ้าของเครื่องหมายการค้าโดยไม่ชอบเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการห้ามใช้เครื่องหมายการค้าที่คล้ายคลึงกันโดยไม่ชอบด้วย ข้อที่อาจทดสอบได้อย่างแน่นอนว่ามีการใช้เครื่องหมายการค้าที่คล้ายคลึงกันกับเครื่องหมายการค้าของผู้อื่นเกิดขึ้นหรือไม่ ก็อยู่ตรงที่ว่าการใช้ดังกล่าวก่อให้เกิดความสับสนขึ้นในความรู้สึกของผู้บริโภคหรือไม่ ถ้าเกิดความสับสนดังกล่าวขึ้น ก็ถือได้ว่าได้มีการใช้เครื่องหมายการค้าโดยไม่ชอบเกิดขึ้นแล้ว

๔. สินค้าหรือบริการที่คล้ายคลึงกัน

ลักษณะที่สี่นี้เกี่ยวข้องกับหลักพื้นฐานอีกประการหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยเครื่องหมายการค้า กล่าวคือ การให้ความคุ้มครองเครื่องหมายการค้าจะไม่จำกัดอยู่เฉพาะสินค้าหรือบริการที่เสนอขายหรือเสนอให้บริการโดยเจ้าของเครื่องหมายการค้าเท่านั้น แต่ยังให้ความคุ้มครองขยายไปถึงสินค้าหรือบริการที่คล้ายคลึงกันด้วย ทั้งนี้เฉพาะในกรณีที่มีความเสี่ยงต่อการที่ผู้บริโภคจะเกิดความสับสน

ความคิดพื้นฐานของกฎหมายเครื่องหมายการค้า

๕. การกระทำอันเป็นการละเมิด

ลักษณะที่ห้าซึ่งเป็นลักษณะสุดท้ายของขอบเขตการให้ความคุ้มครองเป็นลักษณะที่เกี่ยวข้องกับประเภทของการกระทำต่าง ๆ อันเป็นการละเมิด โดยทั่วไปแล้วเจ้าของเครื่องหมายการค้าย่อมมีสิทธิที่จะป้องกันการใช้โดยมิชอบซึ่งเครื่องหมายการค้าของตน โดยกิจการค้าอื่น การใช้โดยมิชอบดังกล่าวรวมถึงการผลิตสินค้าซึ่งใช้เครื่องหมายการค้าของผู้อื่น และการเสนอขายสินค้าเหล่านั้นในตลาดการค้าตลอดจนการโฆษณา การขาย และการนำเข้าซึ่งสินค้าเหล่านั้นด้วย

สำหรับกิจการบริการนั้น การใช้เครื่องหมายการค้าโดยมิชอบให้รวมถึง การเสนอให้บริการและการโฆษณาในตลาดการค้าตลอดจนการให้บริการโดยใช้เครื่องหมายการค้าของผู้อื่นด้วย